

Становище

за дисертацията на София Симеонова Ангелова
за придобиване на образователно-научна степен „доктор“ на тема:

Философия на превода – между буквалното и интерпретацията
(Philosophy of Translation: Between the Literal and the Interpretation)

от доц. д-р Веселин Христов Дафов,
Философски Факултет, СУ „Св. Климент Охридски“

София Ангелова ни предлага едно изследване на реалността на превода, в което категорично се удържа философският ангажимент. Разполагането на темата в междината на буквалното и тълкувателното намирам за изключително подходящо и израз на позицията на изследователя да се поеме отговорност за изучаване на действителността на превода и превеждането и схващането именно на тази действителност. Разбирането на въпросните схващания (концепти) София Ангелова използва за да изработи водещи идеи и работещи определения на преводното, буквалното и интерпретативното, които ѝ позволяват философският ангажимент към темата да добие спецификите на онтологическо изследване, което показва как може да се реализира едно загрижено и диалектическо мислене на битието на преводното и разбира неговите различни „лица“ когато става дума за езика като самото битие на Личността от една страна, и „проявления“ – когато става дума за езика като средство и техника за общуване, от друга страна. Именно в постигането на такава отговорност за битието на превода се заключава и главното достойнство да представения дисертационен текст.

Дисертацията се състои от Увод и 3 глави: „Дефиниране на превода и неговите граници“, „Дихотомията буквалност-интерпретация в превода на свещени и светски текстове“ и „Дискусия и заключения“.

В Увода се осъществява критически обзор, с оглед на темата на дисертацията, на значими подходи подходи към изследването на превода. В него се правят важните уточнения: че изследването на превода се реализира в разбирането му като „междуетиков пренос“ в рамките на европейската традиция за; и че „При избягването от предметяването на езика, ..., херменевтичният възглед пробива път за своя непосредствено и

персонално преживяване, чиято екзистенциална стойност трудно може да бъде надценена“ (стр. 13).

Като цяло съм съгласен с представените в автореферата резюмета на Първа, Втора и Трета глава от дисертацията. Все пак бих желал да открия два измежду немалкото ценни и значими моменти в текста.

Първият е свързан с майсторството и конкретността на примерите за преводачески ситуации, с които си служи София Ангелова. Въпросните примери играят ролята както на илюстрация на постигнатите тези, така и на същински доказателства в смисъла на това да покажат как „проработва“ тезата в конкретността на преводаческото изкуство.

Вторият е свързан с предложения на стр. стр. 152-154 „четиристъпков модел на преводаческата дейност“ в ситуация на конкретно превеждане.

По отношение на формулираните на автореферата приноси изказвам своето съгласие и одобрение. Като особено значим и плодотворен бих желал да открия третия, а именно: „Посочва се ролята на персоналния аспект като задължително условие за конкретизирането на ситуацията на превод, а оттам за установяването на недвусмисленост на общото и различното между езиците на превода. Това е свързано и с разглеждането на превода като персонално свидетелство и феномен на човешката ситуация в езика.“ (стр. 27 от Автореферата)

Не приемам и не се съгласявам напълно с изведеното като първо следствие от постигнатото в трите приноси моменти на дисертацията, а именно в категоричността на твърдението, че „...изключването не само на чисто интерпретативния, но и на напълно буквалистичния превод от законната територия на превода сочи към невъзможността машинния превод да бъде считан за същински.“ (стр.27 от Автореферата).

Далеч по-продуктивно ми се струва отношение към въпроса, който да се ангажира с изясняване на преводаческите ситуации, при които все пак машинния превод да може да бъде считан за същински, доколкото в изнамирането и изобретяването на машините за превеждане все пак персоналността не е изключена – дори напротив -, и по този начин не е невъзможно „персоналния аспект“ в преводаческата работа да намира израз в персоналността на „машините за превод“. Например едни машини за превод биха превеждали така, както техния изобретател е вложил в тях – да кажем „лошо“, а други биха превеждали „добре“. Разбира се, този аргумент е възможен само ако в разбирането за „машини“ сме склонни да

осъществим прехода от механичното-математическо към информатическото схващане за машина, а в разбирането си за превод, допуснем ситуация, в които определяването на езика, не би отнела нищо от достойнството ѝ – например когато става дума единствено и само за предметен език.

Очевидно в текстът се показва висока ерудиция и познаване на релевантната по темата литература. По темата на дисертацията София Ангелова има две публикации в *Sophia Philosophical Review*.

Като научен ръководител бих желал да споделя отличните си впечатления от съвместната ни работа с докторантката и да изразя убеждението си, че притежава в най-висока степен качествата необходими за удостояване на изследовател с докторска степен по философия.

Всичко това ми дава основания да гласувам убедено с „да“ за присъждане на образователната и научна степен доктор на София Симеонова Ангелова.

София, 28 февруари 2018 г.

доц. д-р Веселин Дафов